

A kerecsensólymot veszélyeztető tényezők

A kerecsensólyom populációi nagymértékben megfogyatkoztak a faj teljes elterjedési területén. Az állománycsökkenés okai sokrétűek:

- az alföldi területek természetes fészkelő- és élőhelyeinek eltűnése, leromlása;
- az ürge visszaszorulása a természetes gyepek feltörésének illetve a megmaradtak helytelen kezelésének betudhatóan;
- a természetes fészkek hiánya az alföldi facsoportok illetve magányos, öreg fák kivágásának következtében;
- megnövekedett pusztulási arány a középvezetű oszlopokon történő áramütések miatt;
- a sólymok illegális vadászata és mérgezése;
- különböző emberi tevékenységek zavaró hatása a költési időszakban (turizmus, legeltetés stb.);
- a fiatal madarak tapasztalatlanságából fakadó mortalitás, a solymászat-kedvelő közel-keleti népek által gerjesztett, kerecsensólymokkal való kereskedelem.

Jeladás kerecsen © Prommer Máttyás

A projekt fő tevékenységei:

A LIFE projekt keretében különböző természetvédelmi tevékenységek folynak, köztük:

- költőládák kihelyezése magasfeszültségű oszlopokra olyan, a kerecsensólyom számára egyébként megfelelő élőhelyeken, ahol nincsenek fészkelési lehetőséget biztosító magányos fák;
- a veszélyes középvezetű vezetékek szigetelése az áramütés okozta elhullás visszaszorításának érdekében;
- vonulás-kutatás, a vonulási útvonalakon leselkedő veszélyeztető tényezők feltérképezése műholdas nyomkövetés segítségével;
- a szélerművek kerecsensólymokra gyakorolt hatásának vizsgálata;
- ürgetelepítés a kerecsensólyom költőterületein, agrár-környezetgazdálkodási program kidolgozása az ürge és kerecsensólyom élőhelyeinek védelme érdekében.

Miután az alföldi, fészkelésére alkalmas magányos fák illetve facsoportok zömét kivágták, az a néhány **kerecsen** pár, amely megmaradt nálunk, **kénytelen nagyfeszültségű oszlopokon**, hollók által készített fészkekben **költetni**. A hollók általában a nagyfeszültségű oszlopok fém szerkezetének közepébe építik méreates fészkeiket, távol az elektromos vezetékektől. Így ezek, illetve az ezekben költő madarak jelenléte nem okoz műszaki hibát, áramkimaradást. A kerecsensólymok mindig az oszlopok keresztkötecsére ülnek ki, távol a vezetékektől. Minden egyes ilyen fészket meg kell kímélni, hiszen fészkelő helyet biztosíthat a kerecsensólymok számára.

Kérjük, hívja az alábbi telefonszámok egyikét, amennyiben:

- sérült vagy beteg ragadozómadarat talált;
- ragadozómadár által elfoglalt fészket talált;
- bármely vadon élő madárfaj beteg vagy sérült, elpusztult vagy meglőtt, gyűrűvel ellátott egyedére talált; ebben az esetben kérjük, hogy szíveskedjék a gyűrű számát közölni velünk.

Kerecsensólyom © Papp Gábor

0265 264726, 031 4255657

Készült az Európai Unió LIFE-Nature programjának támogatásával.

A projekt időtartama: 2010.10.01. – 2014.09.30.

Projekt költség: 4 032 828 euró, ebből 74,55% LIFE támogatás

romániai projektpartnerek:

Milvus Csoport – www.milvus.ro

Román Madártani Egyesület (SOR) – www.sor.ro

AZ ÖSSZES NAPPALI ÉS ÉJJELI RAGADOZÓMADARUNKAT TÖRVÉNY VÉDI!

Tojib kerecsen, Mongólia © Stig Frode Olsen

A KERECSENSÓLYOM védelme

A kerecsensólyom globálisan veszélyeztetett, szigorúan védett ragadozómadár! A közelmúltban még igen elterjedt volt Romániában, napjainkban azonban csupán néhány párra tehető a teljes hazai állomány. A mezőgazdaság szempontjából kifejezetten hasznos, rágcsálókkel és kistermetű madarakkal táplálkozik. Bulgária, Szlovákia, Románia és Magyarország közös összefogással, egy LIFE projekten keresztül kíséri meg az Európai Unió kerecsensólyom-állományának védelmét biztosítani.

LIFE09 NAT/H/000384

bővebben a fajról és a programról
www.sakerlife2.mme.hu/ro

A kerecsensólyom védelme észak-kelet Bulgáriában, Magyarországon, Romániában és Szlovákiában

A **kerecsensólyom** (*Falco cherrug*) közepes termetű ragadozómadár, szárnyfesztávolsága 105 - 130 cm. A tojók, azaz a nőtény madarak rendszerint nagyobbak és robusztusabbak, mint a hímek. A hím és a tojó tollazata nagyon hasonló, megkülönböztetésük tapasztalatot igényel, de általánosságban elmondható, hogy a tojók tollazata sötétebb, mellük sűrűbben csíkozott, míg a hímek világosabb színűek, mellük fehéres, gyéren mintázott.

Fészkelési időszakban jellemzően a hím vadászik, ő látja el táplálékkal a tojót és a fiókákat is. Többnyire a szántóföldeken és gyepeken előforduló kisméretűekkel táplálkozik. Kedvelt tápláléka az **ürge** (*Spermophilus citellus*), azonban gyakran megfigyelhető amint más ragadozómadár-fajoktól, többek között vércsétől, rétihéjától cseni el a **pockokat**. Néha, szűkösebb időszakokban, olyan kis és közepes testű madarak is felkerülnek a tápláléklistájára, mint az időszakosan nagy csapatokat alkotó **seregélyek** vagy **varjúfélék**. A napi szükséges táplálék kiegészítéseként **rovarokat** is fogyaszt.

A többi sólyomféléhez hasonlóan a **kerecsensólyom sem készít saját fészket**, helyette más ragadozómadarak illetve hollók elhagyott fészkeit foglalja el. A tojó általában március - április között rakja le 3 - 5 tojásból álló fészkealját. A kottási idő 30 nap, a tojásokon többnyire a tojó ül. Kikelésük után a fiókák még 45 napig a fészkekben maradnak, mindaddig, amíg testük fejlettségi foka meg nem közelíti egy felnőtt példányét. A fészket nyár közepén hagyják el, ekkor tömegük körülbelül 1 kg. Azonban 1-2 hónap erejéig, míg meg nem tanulnak vadászni, még a szüleik közelében maradnak. Ősz környékén válnak teljesen egyedülállóvá, télire pedig elvonulnak. Az európai állományok fiatal példányai délre (Mediterráneum, Észak-Afrika) vagy keletre (Közép-Kelet, Ukrajna, Oroszország, Kazahsztán) vonulnak. Az egymáshoz hű felnőtt madarak egész évben a költőterületükön maradnak és fészkeiket őrzik.

A **kerecsensólyom elterjedési területe** Közép-Európa nyílt illetve erdőssztyepp jellegű, fákkal tarkított alföldi térségeitől egészen Kínáig terjed. Ázsiában a sztyeppek, félsivatagok és akár magashegységek fennsíkjainak (4700 méter magasságig) lakója. A faj világállománya a becslések szerint 9.600 - 17.000 párra tehető, ebből Romániában csupán néhány pár fészkel. A közép-európai populációval ellentétben a faj világállománya nagymértékű és állandó csökkenést mutat.

A kerecsensólyom szinte az egész elterjedési területén veszélyeztetett, és szerepel úgy az Európai Unió Madárvédelmi Irányelvének I. függelékében, mint a legtöbb nemzetközi természetvédelmi egyezmény mellékleteiben. A 2010-ben indult LIFE projekt (A kerecsensólyom védelme észak-kelet Bulgáriában, Magyarországon, Romániában és Szlovákiában - LIFE09 NAT/HU/000384) immár a második olyan fajvédelmi LIFE program, amely a kerecsensólyom védelmét tűzte ki célul. Ezt egy 2006-2010 között zajlott projekt (A kerecsensólyom védelme a Kárpát-medencében - LIFE06 NAT/HU/000096) előzte meg. A második projekt keretében magyar és szlovák szakemberek adják át az eddig szerzett tapasztalataikat a bolgár és a romániai partnereknek, hogy a leghatékonyabb megoldások valósuljanak meg a kerecsensólyom védelme kapcsán, miközben saját területeiken is folytatják munkájukat.

A **projekt fő célja a kerecsensólyom európai állományának megőrzése**. További cél mindazoknak a kedvező feltételeknek a megteremtése Romániában és Bulgáriában, amelyek elengedhetetlenek a kárpát-medencei magállomány terjeszkedéséhez és az esetleges új populációk stabilizálásához. Mindez számottevő növekedést jelentene az európai kerecsensólyom-állomány számára is.

Mintegy 100 évvel ezelőtt a kerecsensólyom a Kárpátok kivételével egész Románia területén jelen volt. Gyakran a Dunát kísérő szigeteken és ártéri erdőkben költött. Napjainkra az országban költő párok száma nagyon lecsökkent, az évezredforduló után alig három párt ismertünk a dobрудzsi Mácin hegységből, mára azonban ezek is felszámolódtak.

A LIFE09 NAT/HU/000384 projekt keretén belül hatalmas területeket átfogó felmérés indult a romániai kerecsensólymok felkutatása érdekében. Ennek köszönhetően több olyan aktív territórium is előkerült a Bánságban illetve Dobrudzsában, ahol a kerecsensólymok mindmáig sikerrel költenek. Ennek ellenére nem kétséges, hogy **az országos állomány** így is **kevesebb, mint tíz pár**, és a faj hazai fennmaradása a sikeres védelmi intézkedéseken múlik!

Tojó kerecsensólyom © Stig Frode Olsen

A kerecsensólyom méretbeli összehasonlítása más ragadozómadarakkal